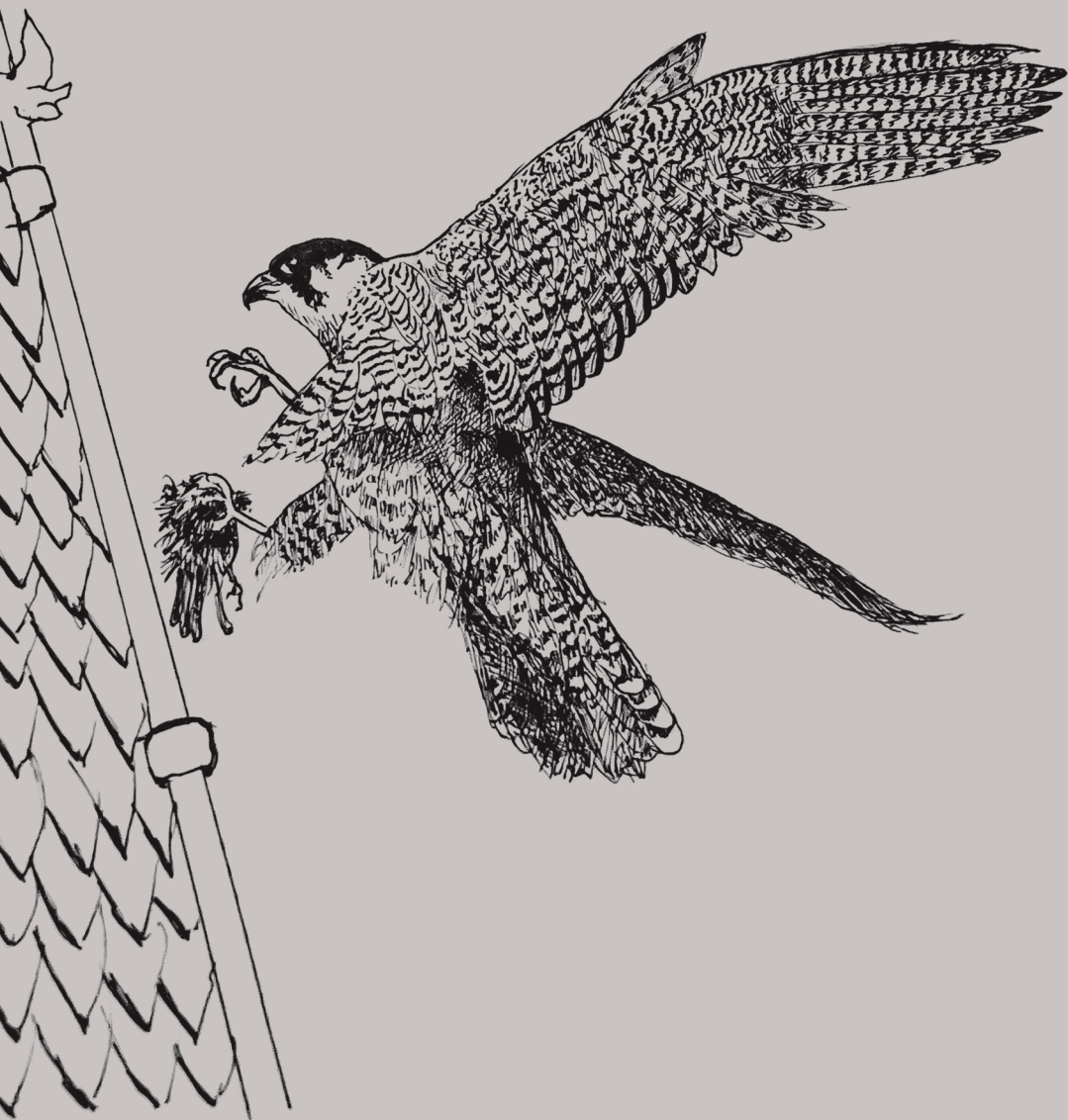

De Takkeling

Jaargang 33 (2025), nummer 1

Werkgroep Roofvogels Nederland

Werkgroep Roofvogels Nederland

De Takkeling is een uitgave van de stichting Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN). De WRN is een landelijke werkgroep die de belangen behartigt van de Nederlandse roofvogels. Naast activiteiten als het geven van voorlichting en het stimuleren van maatregelen voor een efficiënte roofvogelbescherming, voert de WRN gestandaardiseerd onderzoek uit naar de ecologie van de in ons land voorkomende soorten.

Bestuur

Voorzitter: Hanneke Sevink
Penningmeester: Ton Elzerman
Secretaris: Peter van Geneijgen
Lid: Lydia Barkema, Gertrude van den Elzen
Webmaster: André van Roon
Redactie: Rob Bijlsma
Drukwerk: /pet visuele communicatie, Hoogeveen

Voorzitter: Hanneke Sevink, 06-22630641

Redactie: Doldersummerweg 1, 7983 LD Wapse, rob.bijlsma@planet.nl

Ledenadministratie: ledenadministratie@werkgroeproofvogels.nl

Opzegging lidmaatschap: vóór 31 december via ledenadministratie@werkgroeproofvogels.nl naar Ton Elzerman

Website: <http://www.werkgroeproofvogels.nl>

Email: info@werkgroeproofvogels.nl

U kunt onze activiteiten steunen door lid te worden van de WRN. U ontvangt dan drie maal per jaar de Takkeling (februari, juni en oktober). De minimale jaarlijkse bijdrage is Euro 15,-; meer is welkom.

U kunt lid worden door uw bijdrage over te maken op rekening NL85INGB0000076284 t.n.v. Werkgroep Roofvogels Nederland te Eext, o.v.v. "nieuw lid".

Foreign subscription is Euro 25,- per year (3 issues) to be paid via IBAN code NL85INGB0000076284, BIC code INGBNL2A named to 'Stichting Werkgroep Roofvogels Nederland' mentioning 'New member' and name/address.

Omslag: Slechtvalk (tekening: Theo van Lent).

ISSN 1380 - 3735

Broedende Zeearenden *Haliaeetus albicilla* in Nederland in 2024

Stef van Rijn, Noor Bennink, Andrea van den Berg, Peter de Boer, Symen Deuzeman, Romke Kleefstra & Dirk van Straalen

In 2024 nam het aantal nesthoudende paren en het aantal uitgevlogen jongen van Nederlandse Zeearenden verder toe. Dat betekent dat de groei er in de eerste 18 jaren sinds vestigen nog niet uit is. Dit artikel geeft een overzicht van de bezette nesten en het broedsucces van Zeearenden in Nederland in 2024.

Methoden

Gegevens van nestlocaties zijn bijgehouden door de Werkgroep Zeearend Nederland, in samenwerking met terreinbeherende organisaties en vele waarnemers. Uit zichtwaarnemingen is afgeleid welke nesten door gevestigde paren in gebruik (bezet) waren en op welke daarvan met redelijke zekerheid werd gebroed. Alleen nesten waarop vogels in broedhouding zijn waargenomen of waar met zekerheid sprake was van eileg worden als een broedgeval gekwalificeerd. Bezette nesten waarvan niet bekend of onzeker is of vogels tot broeden kwamen, vallen onder de noemer ‘niet broedend waargenomen’. Dat wil niet altijd zeggen dat deze paren geen eieren produceerden. In principe kunnen nesten in de vroege broedfase mislukken zonder dat broeden werd geregistreerd. Ook zijn er paren die een territorium met nest bezetten, maar zeker niet tot broeden kwamen (nest werd niet opgebouwd, nimmer broedende adult op nest aanwezig, aanzet tot bouw nieuw nest in nieuw territorium, al dan niet in combinatie met goede waarnemingen).

Aan een deel van de nesten is in samenwerking met terreinbeherende instanties eenmalig een nestbezoek uitgevoerd voor ringonderzoek. Nestbezoeken zijn altijd gedaan bij een jongenleeftijd van 4-8 weken. De nestjongen werden gemeten, gewogen en geringd met een oranje metalen ring van het Vogeltrekstation en een zwarte metalen kleurring met inscriptie (ringcode). Verzamelde biometrische gegevens betroffen gewicht (conditiemaat), vleugellengte (leeftijdsmaat) en tarsus-index (geslachtsbepaling) (van Rijn *et al.* 2019).

Resultaten

Aantallen en verspreiding

In 2024 werden 40 territoria met bezette nesten geregistreerd. Dat is een nieuwe toename ten opzichte van 2023 (37 nesten; van Rijn *et al.* 2024). Ten minste 35 paren kwamen tot broeden, waarvan er 27 succesvol jongen grootbrachten. De meeste paren zijn momenteel gevestigd in de waterrijke gebieden van Noord-Nederland (13) en in

de omgeving van Flevoland met de Randmeren (12). De rest nestelde in de Delta (9) en het rivierengebied (5). In het Hollands Veenweidegebied vestigde zich voor het eerst een paar (Tabel 1).

Broedsucces

Bij vijf bezette nesten werd geen broeden waargenomen, waaronder drie in de Delta (Tabel 1). In vier van deze gevallen waren de vrouwtjes relatief jong (4e à 5e kalenderjaar) en was de leeftijd en onervarenheid waarschijnlijk de reden dat de paren niet tot broeden kwamen. Bovendien ging het in deze gevallen om nieuwe vestigingen, waaronder het nest in de Nieuwkoopse Plassen, de eerste vestiging in het Hollandse Veenweidegebied. De vogels van het paar in het Markiezaat waren wel ouder (beide >5 kalenderjaar) waardoor er mogelijk een andere reden was voor het niet tot broeden komen. Bij de Oude Maas ging het om een nieuwe vestiging waarbij het 5^e kalenderjaars vrouwtje vanaf 20 november 2023 spoorloos was. Vanaf 9 maart 2024 was het mannetje weer gepaard met een 5^e kalenderjaars vrouwtje, mogelijk dezelfde vogel. Mogelijk door deze late paarvorming was de tijd onvoldoende om nog tot eileg over te gaan. In de Sliedrechtse Biesbosch werd rond half februari 2024 gesleep met takken waargenomen, maar tot eind maart werd geen nest gevonden.

Van de 35 paren die tot broeden kwamen, kregen de paren van de nesten in Noord-Groningen, Zuidwest-Friesland, Stellingwerven, Veluwemeer, Eemmeer en Krammer-Volkerak geen jongen. Het verlaten nest uit het Veluwemeer bevatte twee eieren met een embryo van ongeveer een week. Er was hier waarschijnlijk een probleem in de nutriëntenvoorziening van de eieren, mogelijk als gevolg van problemen in de fysiologie van de vrouw en de voeding. Nutriëntenonderzoek was onmogelijk omdat de inhoud van de eieren al in staat van ontbinding was (mededeling Arnold van den Burg).

De overige nesten werden tevens in de eifase in de steek gelaten, zonder indicatie van de oorzaak van mislukken. Het nest in Noord-Groningen stortte rond de periode van eileg in elkaar. Het vrouwtje legde één ei midden in een aangelegen perceel met intensief grasland, vermoedelijk uit legnood. Het mannetje was rond half april bezig met het aanslepen van takken naar het grondnest, dat tot dan toe uit niet meer bestond dan een kuil in het gras.

Van het nest uit het Zwarte Meer-West (in een hoogspanningsmast) stierven de jongen om onbekende reden. In het Nijkerkernauw werd op 21 april 2024 vastgesteld dat het nest uit de boom was gewaaid en werd ten minste één dood jong geregistreerd. Bij de nesten in de Fluessen en in de Grevelingen was sprake van partiële sterfte waarbij de doodsoorzaak onbekend bleef. Het nest bij de Fluessen werd in de avond van 25 mei 2024 illegaal beklommen waarbij in elk geval geen jongen werden meegenomen. Vóór deze klimactie was één van de drie jongen door onbekende oorzaak van het nest verdwenen.

Het aantal gestorven jongen was kleiner dan in 2022 en 2023 (er stierven toen in totaal 6-8 individuen, mogelijk het gevolg van vogelgriep), namelijk 2 jongen (Fluessen en Grevelingen) in 2024.

Tabel 1. Broedsucces van Nederlandse zeearendparen in 2024. *Nest occupation and reproductive success of White-tailed Eagles breeding in The Netherlands in 2024.*

Regio <i>Region</i>	Gebied <i>Site</i>	Broeden <i>Bred</i>	Jongen <i>Chicks</i>	Vliegvlug <i>Fledged</i>
Noord-Nederland	Noord-Groningen	Ja	0	0
	Oost-Groningen	Ja	2	2
	Lauwersmeer-West	Ja	1	1
	Lauwersmeer-Oost	Ja	1	1
	Zuidlaardermeer	Ja	2	2
	Makkumer Noordwaard	Ja	1	1
	Alde Feanen	Ja	2	2
	ZW-Friesland	Ja	0	0
	Fluessen	Ja	3	2
	Fochteloërveen	Ja	1	1
	Friesche Veer	Ja	2	2
	Stellingwerven	Ja	0	0
	Koningsdiep	Ja	1	1
Flevoland en Randmeren	Zwarte Meer-Oost	Ja	1	1
	Zwarte Meer-West	Ja	>0	0
	IJsselmonding	Ja	2	2
	Veluwemeer	Ja	0	0
	Oostvaardersplassen	Ja	1	1
	Zeewolde	Ja	2	2
	Lepelaarplassen	Ja	1	1
	IJmeer	Ja	1	1
	Eemmeer	Ja	0	0
	Nijkerkernauw	Ja	>0	0
	Drontermeer	Ja	1	1
Vollenhovermeer	Ja	2	2	
Hollands Veenweidegebied	Nieuwkoopse plassen	Nee	-	-
Rivierengebied	Zuid-Veluwe	Ja	3	3
	Noord-Veluwe	Ja	2	2
	Waal-Betuwe	Ja	2	2
	Waal-Oost	Ja	3	3
	Waal-Ooijpolder	Nee	-	-
Deltagebied	Brabantse Biesbosch	Ja	1	1
	Dordtse Biesbosch	Ja	3	3
	Haringvliet	Ja	2	2
	Krammer-Volkerak	Ja	0	0
	Hellegatsplaten	Ja	2	2
	Grevelingen	Ja	2	1
	Markiezaat	Nee	-	-
	Oude Maas	Nee	-	-
Slidrechtse Biesbosch	Nee	-	-	

Van de 27 succesvolle broedparen vlogen 12x 1, 12x 2 en 3x 3 jongen uit, samen 45 individuen. Dat komt neer op 1.1 jongen per nest en 1.7 jongen per geslaagd broedgeval (Tabel 1). Daarmee vlogen er ongeveer net zoveel jongen uit als in 2023.

Er werden 32 jongen gekleurd van de volgende nesten: Lauwersmeer-Oost, Friesche Veen, Oost-Groningen, Koningsdiep, Fochteloërveen, Zwarte Meer-Oost, Oostvaardersplassen, Zeewolde, Lepelaarplassen, IJmeer, Noord-Veluwe, Zuid-Veluwe, Waal-Oost, Waal-Betuwe, Haringvliet, Grevelingen, Dordtse Biesbosch, Brabantse Biesbosch en Hellegatsplaten.

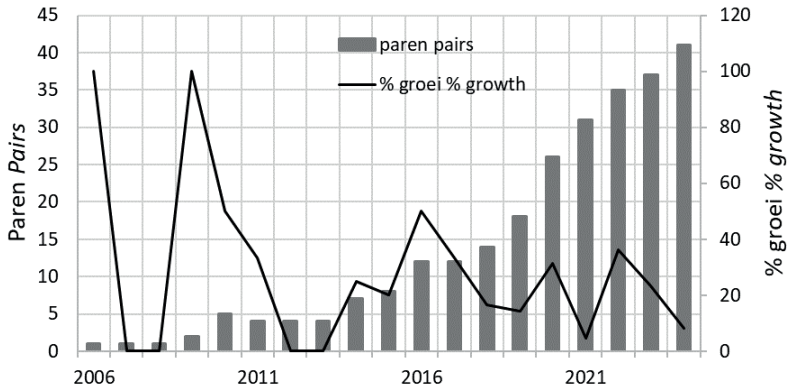

Foto 1. Nestbouwend zeearendpaar van de nieuwe locatie aan de Oude Maas, onder de rook van Rotterdam, 28 september 2023 (Foto: Astrid de Groot). *Nest building White-tailed Eagle pair at new location of Oude Maas, near Rotterdam, 28 September 2023.*

Discussie

In 2024 nam het aantal bezette nesten van Zeearenden in Nederland opnieuw toe. De toename was in 2024 vooral het gevolg van expansie in de Delta met onder andere nieuwe broedlocaties in de Oude Maas en de Sliedrechtse Biesbosch. De jaarlijkse groei in Nederland uit de laatste tien jaren lag gemiddeld op 24% en lijkt onverminderd door te zetten. Dat zou betekenen dat de populatie over vijf jaar is toegenomen tot boven de 100 nesten. In Denemarken vestigden Zeearenden sinds 1993 (13 jaar eerder dan in Nederland) en groeide het aantal op vergelijkbare wijze, tot 37 paren in het 18^e jaar na vestiging (Ehmsen *et al.* 2011). In Nederland werden in het 18^e jaar (2023)

precies evenveel nesten geregistreerd (van Rijn *et al.* 2024). In Denemarken werd in 2022 (het 30ste jaar na vestigen) een maximum van 161 nesten bereikt (Skelmose & Larsen 2023), daarna stabiliseerde het aantal tot ruwweg 150-160 nesten (webpagina Dansk Ornitologisch Forening). Als het verdere verloop van de Nederlandse groei vergelijkbaar blijft met die in Denemarken, dan zouden we in 2035 het maximum aantal bereiken. De vraag is echter of het aantal in Nederland ook zal doorgroeien tot 150-160 nesten. Nederland is weliswaar ongeveer even groot als Denemarken, maar heeft een bevolkingsdichtheid die ruim 3x groter is (bron: Wikipedia). Denemarken heeft bovendien een veel groter areaal geschikt natuurgebied, met veel zoetwatermeren. Daar komt bij dat de procentuele groei in Nederland de laatste zeven jaren een duidelijk afvlakking op een lager niveau heeft laten zien. De procentuele groei is vanaf 2018 gemiddeld op 19% per jaar uitgekomen. De grote uitbijters in groei zijn verdwenen met toenemende populatieomvang (Figuur 1).

Figuur 1. Getalsmatige en procentuele groei van de Nederlandse populatie Zeearend in 2006-24. *Numerical and percentage growth of the Dutch population of White-Tailed Eagles in 2006-24.*

De reproductie was in Nederland in 2024 met 1.1 jongen per nest gemiddeld en vergelijkbaar met 2023 (van Rijn *et al.* 2024). Door de jaarlijkse aanwas van jongen (in 2006-2024 al 232 uitgevlogen jongen) zal in de komende jaren het aantal vogels in de geslachtsrijpe leeftijdsklasse verder toenemen, waarmee de kans op toetreding tot de Noordwest-Europese broedpopulatie verder zal stijgen en voortgaande – zij het afvlakkende – groei van populaties verwacht mag worden, althans bij een goede overleving.

Dank

Alle waarnemers en terreinbeherende instanties die betrokken waren bij de broedgevallen in 2024 worden bedankt voor het delen van informatie en voor de mogelijkheid om nest- en ringonderzoek te doen. Speciale dank aan de klimmers die voor ons onderzoek de nestbomen beklommen.

Summary

Rijn S. van, Bennink N., van den Berg A., de Boer P., Deuzeman S., Kleefstra R. & van Straalen D. 2025. Breeding White-tailed Eagles *Haliaeetus albicilla* in The Netherlands in 2024. De Takkeling 33: 59-64.

In 2024 40 pairs of White-tailed Eagles occupied a territory with nest in or near wetlands in The Netherlands. At least 32 pairs commenced egg-laying. Twenty-seven pairs were successful, raising a total of 45 fledglings, of which 32 were colour-ringed. The nest of a pair in Groningen collapsed and the female laid an egg on the ground in a nearby grassland before abandoning the clutch. After strong growth spurts since the establishment of the first pair in 2006 the average growth rate has stabilized at annually +19% since 2018. Reproductive rate per egg-laying pair remained stable at 1.0 fledgling (233 fledglings produced by 232 pairs in 2006-24), which – given a low mortality – is a promise for further growth in The Netherlands and neighbouring countries.

Literatuur

- Ehmsen E., Pedersen L., Meltofte H., Clausen T. & Nyegaard, T. 2011. The occurrence and re-establishment of White-tailed Eagle and Golden Eagle as breeding birds in Denmark. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 105: 139-150.
- Rijn S. van, van den Berg A., de Boer P., Dekker J., Deuzeman S., van Straalen D. & Kleefstra R. 2019. Broedende Zeearenden in Nederland in 2006-2018. Limosa 92: 3-15.
- Rijn S., van den Berg A., de Boer P., Dekker J., Deuzeman S., Kleefstra R. & van Straalen D. 2022. Broedende Zeearenden *Haliaeetus albicilla* in Nederland in 2021. De Takkeling 30: 50-54.
- Skelmoose K. & Larsen O. F. 2023. Projekt Ørn – Årsrapport 2022, DOF Birdlife Danmark. HAVØRNEN I 2022: 22-24.

Adres: Werkgroep Zeearend Nederland, info@werkgroepzeearend.nl